

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ

Сучасний етап геоекологічних досліджень у Львівському національному університеті імені Івана Франка розпочався 1994 р., коли кафедру методів розшуків і розвідки родовищ корисних копалин перейменували на кафедру корисних копалин та екологічної геології. Тоді з ініціативи її завідувача – проф. А. Пізнюра на кафедру запросили керівника геолого-екологічного центру комплексної еколого-геологічної партії ДГП “Західургеологія” Г. Рудька (згодом професора, доктора геолого-мінералогічних, географічних і технічних наук), канд. геол.-мін. наук, доц. М. Бойчука, асистентів М. Бондаренко та Р. Сметанку. Саме ці фахівці почали активно розвивати нині усталений еколого-геологічний напрям. Неоціненна ідеологічна роль у становленні кафедри тодішнього декана геологічного факультету, проф. О. Матковського. Для успішного функціонування нового напрямку підготовки студентів розробили навчальні програми та методичні вказівки до таких важливих курсів, як “Екологія видобутку та переробки корисних копалин”, “Екологічна геологія”, “Екологія літосфери”, “Геоекологічне картографування”, “Методика геоекологічних досліджень”, “Моніторинг геологічного середовища” та ін. Це дало підстави для відкриття в напрямі *геологія* нової спеціалізації – *екологічна геологія*.

Офіційно кафедру екологічної та інженерної геології і гідрогеології створено 2 травня 1999 р. згідно з наказом ректора № 612 від 2.05.1999 на підставі ухвали Вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка від 24.02.1999 (протокол № 20/2) шляхом виділення зі складу кафедри корисних копалин та екологічної геології. Першим її завідувачем став доктор геолого-мінералогічних та географічних наук, проф. Г. Рудько.

Початковий професорсько-викладацький склад кафедри формувався з викладачів і наукових співробітників факультету. Це професори Г. Рудько, А. Пізнюр, доценти М. Бойчук та М. Лебединець, асистент М. Бондаренко; у складі навчально-допоміжного персоналу були інженер Л. Ковальська і старший лаборант О. Гинда. Згодом на кафедру прийшли працювати професор В. Колодій, доценти В. Харкевич, Є. Сливко, асистент (нині старший викладач) П. Ніколенко, асистенти (нині доценти) В. Карабин та В. Дяків, дещо пізніше – асистенти В. Марусяк, Г. Бучацька, Ю. Боруцька.

У травні 2001 р. проф. Г. Рудько переїхав працювати до Києва на посаді начальника управління гідрогеологічних робіт та інженерно-геологічних досліджень НАК “Надра України”. Тому в. о. завідувача кафедри призначено А. Пізнюра, у вересні цього ж року – проф. В. Колодія, а у червні 2002 р. – доц. М. Лебединець. У серпні 2003 р. М. Лебединець відрядили на наукове стажування у Польщу, і тимчасовим виконувачем обов’язків завідувача кафедри призначили доц. В. Карабина. На кафедрі в той час працювали також доценти І. Дудок, Р. Паньків, Т. Павлюк, асистент А. Дворянський. У 2003 р. до викладання за сумісництвом запросили відомого вченого з ДП “Західургеологія” – проф. Ю. Крупського. У червні 2004 р. за конкурсом на посаду завідувача кафедри обрано проф. В. Колодія, у червні 2009 р. – доц. П. Волошина.

Визначальними у навчально-методичній та науковій роботі викладачів і співробітників кафедри є вирішення ключових екологічних проблем сьогодення, серед яких провідна роль належить надзвичайно важливій складовій довілля – геологічному середовищу. Наукові інтереси співробітників кафедри стосуються еколого-геологічних проблем гірничодобувних, нафтогазовидобувних регіонів, процесонебезпечних територій, гідрогеологічних, гідрогеологічних та інженерно-геологічних проблем техногенно-перевантажених районів Західної України, рекультивациі порушених земель, ведення екологічного моніторингу тощо.

Тривалий час підготовку висококваліфікованих фахівців провадили за напрямом *екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування (б.040106)* для спеціальностей 7.04010601, 8.04010601 – Екологія та охорона навколишнього середовища, 7.04010602, 8.04010602 – Прикладна екологія та збалансоване природокористування (екологічна геологія). У 2018 р. в рамках спеціальності *екологія* розроблено й затверджено нові бакалаврські та магістерські освітні програми за такими спеціалізаціями: *комп’ютерні технології в екології та управлінні якістю довкілля; екологічний менеджмент та геотуризм; гідрогеологія та інженерна геологія*. Такий перелік освітніх програм змістовно вже цілком відповідає назві кафедри.

На превеликий жаль, в історії кафедри була й чорна сторінка. Попри те, що саме геологічний факультет був ініціатором запровадження екологічного напрямку підготовки

бакалаврів, спеціалістів і магістрів в університеті, у листопаді 2010 р. рішенням приймальної комісії було ліквідовано набір студентів на напрям підготовки ОКР бакалавр *екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування* на геологічному та географічному факультетах. Студентів-екологів міг набирати тільки біологічний факультет.

У 2014 р. завдяки наполегливій роботі кафедри та керівництва геологічного факультету набір студентів на ОКР бакалавр на геологічний (і географічний) факультет знову відновили. Прийом студентів здійснюється трьома конкурсними групами. Навчальні плани підготовки фахівців узгоджують три факультети. Згідно з цими планами, перші два роки студенти навчаються одним потоком, а потім відбувається спеціалізація з урахуванням специфіки майбутніх об'єктів дослідження. На нашу думку, це не тільки виправдано, а й ефективно, що доведено досвідом такої системи вступу й навчання впродовж майже десятилітнього періоду.

Для підготовки висококваліфікованих фахівців та проведення практик на базі геологічного факультету 2007 р. створили лабораторію польових еколого-геологічних досліджень у Верхньому Синьовидному. Крім власне польових робіт, у цій лабораторії студенти провадять наукові дослідження. Серед них – гідроекологічний моніторинг криничних і джерельних вод під назвою “Чиста криниця” на території смт Верхне Синьовидне. Ведуть спостереження за динамікою підземних вод, розробляють картографічні моделі їхнього екологічного стану.

У 2010 р. на кафедрі створено навчальну лабораторію еколого-геологічних досліджень, де студенти виконують практичні й лабораторні роботи з вивчення складу, водно-фізичних і фізико-механічних властивостей гірських порід та моделюють їхні можливі зміни під впливом природних і техногенних чинників.

Кафедра екологічної та інженерної геології і гідрології, 2005.
Зліва направо сидять: Ю. Крупський, Л. Ковальська, В. Колодій, М. Бондаренко,
В. Харкевич; стоять: В. Дяків, О. Гинда, Г. Бучацька, І. Книш, М. Возняк,
В. Гарасимчук, П. Ніколенко, Є. Сливко, В. Карабин.

Кафедра екологічної та інженерної геології і гідрогеології, 2012.
Зліва направо сидять: І. Книш, Ю. Боруцька, В. Дяків, стоять: П. Волошин,
П. Ніколенко, Є. Сливко, А. Бучацька, В. Марусяк, О. Столяр, О. Гинда,
М. Бондаренко, В. Харкевич, Ю. Крупський.

Кафедра екологічної та інженерної геології і гідрогеології, 2016.
Зліва направо: П. Волошин, С. Кріль, І. Книш, Є. Сливко, П. Ніколенко, В. Марусяк,
В. Дяків, Н. Кремінь, В. Харкевич, Г. Бучацька.

Кафедра екологічної та інженерної геології і гідрогеології, 2019.

У першому ряду зліва направо: Ю. Крупський, В. Марусяк, Є. Сливко, О. Столяр, Г. Федчун; у другому ряду: І. Книш, Г. Бучацька, Н. Кремінь, П. Волошин, П. Ніколенко, В. Дяків.

Навчальні плани, дипломні та курсові проекти, науково-дослідна робота аспірантів і студентів тісно пов'язані з науковими дослідженнями кафедри. Тематика кваліфікаційних робіт студентів зорієнтована на вирішення актуальних екологічних проблем регіону. Методична робота професорсько-викладацького складу спрямована, головню, на становлення та запровадження нових дисциплін, забезпечення нормативних курсів навчально-методичною літературою.

За останніх десять років кафедра випустила понад 200 спеціалістів та 50 магістрів; ліпші випускники кафедри продовжують навчання в аспірантурі.

Нині на кафедрі екологічної та інженерної геології і гідрогеології сформовано високопрофесійний та злагоджений колектив з 12 викладачів, одного інженера та одного старшого лаборанта.

Співробітники кафедри виконували дослідження з низки держбюджетних тем, пов'язаних з різноманітними еколого-геологічними й методичними проблемами Західної України, зокрема: "Техногенно-екологічна безпека геологічного середовища гірничодобувних районів західних областей України", "Розробка методики та проведення робіт по прогнозу впливу видобутку і збагачення вугілля на геологічне середовище (на прикладі Червоноградського та Південно-Західного регіонів)", "Екологічна безпека геологічного середовища Карпатської нафтогазоносної провінції", "Розроблення методів оцінки геологічного середовища з метою обґрунтування безпечного розміщення сховищ токсичних відходів", "Оцінка стану природного середовища техногенно перевантажених територій Західного регіону України" та ін.

Працівники кафедри брали участь у розроблянні, обговоренні й корегуванні масштабних проектів рекультивації порушених земель на місці Яворівського, Роздільського, Подорожненського сірчаних кар'єрів та Стебницької, Калуської й Солотвинської соляних копалень, ведуть багаторічні моніторингові спостереження за найбільш проблемними з погляду геоелекології територіями Західної України, надають експертні висновки, виступають у засобах масової інформації з коментарями щодо стану довкілля (П. Волошин, В. Дяків, В. Харкевич та ін.).

Викладачі кафедри одноосібно й у співавторстві опублікували низку підручників, навчально-методичних посібників та наукових монографій [1-15 та ін.]. Серед них підручники Г. Рудька, О. Адаменка "Екологічний моніторинг геологічного середовища" (2001) та В. Колодія "Гідрогеологія" (2010), навчальні посібники Ю. Крупського "Геологія та екологія видобутку нафти і газу" (2010) та "Глобальні екологічні проблеми Землі та їх моніторинг" (2017), монографія "Екологічний моніторинг регіону: експертна оцінка стану і функціонування" (2009, співавтор П. Волошин) та ін.

Кафедра має наукові зв'язки з Інститутом геології та геохімії горючих копалин НАН України, НАК "Нафтогаз України", Українським державним геологорозвідувальним інститутом, ВАТ "Геотехнічний інститут", ТзОВ "Інститут "Гірхімпром", Відділенням гірничо-хімічної сировини Академії гірничих наук України, Краківською гірничо-металургійною академією, Польським державним геологічним інститутом, Варшавським університетом та іншими установами.

За 20 років кафедра екологічної та інженерної геології і гідрогеології пройшла стрімку еволюцію – від відкриття (уперше в Україні) нового екологічного напрямку підготовки студентів на геологічному факультеті до становлення нових перспективних напрямів досліджень у царині охорони довкілля, вирішення завжди актуальних гідрогеологічних та інженерно-геологічних проблем регіону, від викладання піонерних курсів та експедиційних досліджень Шацького поозер'я і басейну Дністра до комплексних еколого-геологічних, гідрогеологічних та інженерно-геологічних досліджень регіонального характеру.